

Het hoornvlies van **Frans** was beschadigd. Een halfjaar liep hij bij een topspecialist in de oogheelkunde. Maar **zonder** resultaat. Tot

hij in contact kwam met een christelijke alternatieve genezer, die onder meer homeopaat was. Binnen enkele weken trad herstel op. Nu kan Frans zijn oog weer goed gebruiken.

Sietske had op de basisschool moeite met rekenen. Ondanks bijlessen kwam ze niet op het niveau van haar klasgenoten. De verwachting was dat er niet meer in zat dan IVBO. Maar Sietskes ouders namen haar mee naar een therapeut die de BSM de Jong-methode hanteerde. Inmiddels is ze afgestudeerd aan de universiteit, waar ze zelfs statistiek succesvol wist af te ronden.

Gesprekken met een psycholoog en een ouderling hielpen **Annemarie** – ze zat slecht in haar vel – niet veel verder. Ze ging naar een magnetiseur. De aandacht deed haar goed, al vond ze de behandeling vaag. Maar het hielp: ze voelde zich al snel beter. Tot ze angstdromen kreeg, niet meer sliep, depressief werd en een grote weerstand tegen God en kerk ontwikkelde.

Loes had last van allergieën. Wat de normale gezondheidszorg niet helder wist te krijgen, lukte wel met bioresonantietherapie. De behandelaar wist snel te diag-

en geestelijk in zwaar weer. Zodanig, dat ze op een gegeven moment overwoog om haar leven te beëindigen.

De namen zijn gefingeerd, maar de verhalen van de mensen hierboven zijn waargebeurd. Het is een greep uit de vele ervaringen van christenen die een alternatieve therapeut hebben bezocht. We hebben er alleen de uitgesproken positieve en negatieve verhalen uitgepikt – er zijn natuurlijk ook mensen die na een uitgebreide tocht door het alternatieve circuit domweg geen steek verder zijn gekomen. Maar ervaringen als de bovenstaande vormen het voer voor de discussies onder christenen. Waar de een zonder schroom het alternatieve circuit aanprijst en God dankt voor de geweldige resultaten, begrijpt de ander niet dat christenen zich zo naïef in 'occulte praktijken' begeven. Proeven we in de alternatieve geneeswijzen de gaven van God, of is het kwaad hier aan het werk?

Niet zo fantastisch

Erik Stolper is sinds begin jaren tachtig zowel huisarts en homeopaat als christen. Hoewel dat wel vaker voorkomt, is het toch een opmerkelijke combinatie. Reguliere en alternatieve geneeskunde worden hier immers geïntegreerd en bovendien ziet Stolper daar als vrijgemaakt-gereformeerde kerkganger geen kwaad in. Hij raakte geboeid door de homeopathie toen

thie is niet zo fantastisch als sommigen denken. Er worden veel goede resultaten geboekt, maar niet bij iedereen werkt het. We weten niet altijd waarom het ene medicijn de ene keer wel en de andere keer niet aanslaat. Maar in de reguliere geneeskunde weet je in de helft van de gevallen ook niet waarom bepaalde dingen werken."

Hoe terecht is het dat veel christenen vooral de alternatieve geneeswijzen in verband brengen met het 'rijk van de duisternis', maar zich deze vragen minder stellen bij de medische wetenschap, vraagt Stolper zich af. Juist de reguliere geneeskunde kán je van God verwijderen, vindt hij. „De wetenschap heeft veel voordelen gebracht, maar zeker ook nadelen. Dure pillen genezen ons en geavanceerde medische apparatuur stelt ons gerust: het ziekteproces is tot stilstand gebracht en voorlopig leven wij. Adviezen van hulpverleners kunnen ons ook verwijderen van de Here en zijn eer. In een latere fase, als artsen machteloos staan, krijgt onze relatie met God meer prioriteit." Christenen denken te snel dat de duivel op het rationele terrein van de wetenschap – en daarmee op dat van de reguliere geneeskunde – buitenspel staat. Integendeel, denkt Stolper: „Wetenschappelijke inzichten hebben ook geleid tot zaken als oorlog, nucleaire rampen, seksuele vrijheden, abortus, genetische proeven met embryo's, ernstige bijwerkingen van medicijnen en euthanasie. Het staat buiten kijf dat dit te maken heeft met de grote vijand van God, met de satan."

Paranormale gaven

De reguliere geneeskunde is niet heilig, wil Stolper maar zeggen. Maar het gaat ons nu om de alternatieve geneeswijzen: hoe zit het daarmee? De homeopaat kent de kritiek die sommige christenen hebben. De grondlegger van de homeopathie, Samuel Hahnemann, zou zich beziggehouden hebben met occulte praktijken. En de bereidingswijze – een bepaald aantal keer schudden van het

Erik Stolper: „In homeopathische middelen zit niets occults. Zonde zit niet in de materie”

nosticeren wat het probleem was en hielp Loes van haar allergische klachten af. Om van haar lichamelijke problemen af te komen, bezocht **Alice** een genezend medium. Ze kreeg ingestraald water mee en had daar een tijdje baat bij. Toen kwamen de klachten terug en ging ze weer te rade bij de genezer. Ze raakte psychisch

hij merkte dat sommige patiënten uit zijn huisartsenpraktijk naar de homeopathische buurman gingen en daar soms ook beter vandaan kwamen dan bij hem. Inmiddels werkt Stolper al jaren in Heerde in een homeopathiepraktijk, naast zijn huidige werk als huisarts onderzoeker. Toch horen we hem zeggen: „Homeopa-

De strijd tussen struikrovers en inquisitie

Hoe denkt het medisch spectrum over alternatieve geneeswijzen?

• Kwakzalverij

Aan de ene kant van het spectrum is er de beruchte Vereniging tegen de Kwakzalverij (VtdK), die zich verzet tegen geneesmiddelen en behandelingen die niet op zuiver wetenschappelijk onderzoek gebaseerd zijn. Discussies met de VtdK worden scherp gevoerd: artsen die óók gebruik willen maken van niet-reguliere behandelingen worden „struikrovers die zich vermommen als evidence based medici” genoemd. Tegenstanders noemen de vereniging „een eenentwintigste-eeuwse inquisitie”.

• Alternatieve geneeskunde

Helemaal aan de andere kant van de medische wereld staan alternatieve genezers van verschillend allooi. Sommige, maar niet alle hulpverleners zijn medisch geschoold. Het wordt gevaarlijk wanneer iemand niet medisch geschoold is en zodoende essentiële dingen over het hoofd ziet.

• Integratieve geneeskunde

Steeds meer artsen pleiten voor integratieve of complementaire geneeskunde. In het Amsterdamse Slotervaartziekenhuis wordt bijvoorbeeld al jaren gewerkt met hypnose, aroma-, kleur- en visualisatietherapieën om patiënten te laten ontspannen wat weer bevorderlijk is voor het herstel.

middel – en het feit dat de homeopathie uitgaat van ‘levensenergie’ die moet worden doorgegeven, stuit sommige christenen tegen de borst. Stolper wil er niets van weten. „In homeopathische geneesmiddelen op zich zit niets occults. De bereiding vindt plaats in een machine en daar is niets

Je bevindt je in een grensgebied, waar het gevaar voor demonische beïnvloeding groter lijkt. Je bent extra kwetsbaar voor demonische invloeden die aan de andere kant van de grens liggen. Dat is dus erg riskant, maar niet *per definitie* veroordeelbaar.”

Willem Smouter: „Volgens mij is het pas fout als het verhaal achter een geneeswijze een alternatief evangelie is. Dat zie ik bij reiki”

magisch aan. Op bijbelse gronden ben ik ervan overtuigd dat voorwerpen en medicijnen niet occult besmet kunnen worden. De zonde zit niet in de materie, maar kan in het hart van patiënt en arts een plek veroverd hebben en in de manier waarop we met behandelmethoden omgaan. We moeten dus vooral het gesprek met onszélf aangaan en met de ons behandelende artsen en therapeuten. Er zijn homeopaten die geneesmiddelen voorschrijven met hulp van inzichten die ze verkrijgen in een sfeer van spiritisme en mantiek. De Bijbel verbiedt deze praktijken uitdrukkelijk.”

Stolper spreekt zeker niet zijn goedkeuring uit over het complete veld aan alternatieve geneeswijzen. Zo zijn „paranormale geneeswijzen principieel anders dan homeopathie. Het is dan niet te traceren hoe de behandelaar te werk gaat.” Maar ook hier nuanceert Stolper: „Paranormaal is niet per definitie hetzelfde als occult. Ook sommige christenen beschikken over paranormale gaven die ze ten goede kunnen gebruiken.

Alles is schepping

Deze benadering van alternatief genezen is ook terug te vinden bij **ds. Willem Smouter**, predikant van de Nederlands-gereformeerde kerk in Apeldoorn. Smouter gelooft er bijvoorbeeld „niks van dat homeopathische middelen *an sich* schadelijk kunnen zijn voor een christen. Als jij weet dat je eigendom bent van Jezus Christus, dan hoef je niet zo snel bang te zijn. Als je dat níét weet, is het een ander verhaal. Maar dan kan het spiritueel gezien net zo link zijn om naar een gewone dokter te gaan.” Smouter publiceerde in 2006 het boek *Herstelwerk*, waarin hij uitgebreid schrijft over de gaven van de Geest. Ook aan alternatieve geneeswijzen is een hoofdstuk gewijd: is dat ‘Gods rijkdom’ of een ‘duivelse imitatie’? Smouter vraagt zich in zijn boek af waarom veel christenen de neiging hebben om dat wat ze niet snappen, meteen bovennatuurlijk te noemen. En om dat vervolgens in te delen in óf van God óf van de duivel. „Ik vind dat verkeerd. Ik zeg liever: God is boven alles gesteld, en alles wat daaronder is, is schepping. Dat

Paul Lieverse: „Toen ik aan Chinese collega’s vertelde dat acupunctuur hier gebruikt wordt om van tabaksverslaving af te komen, kregen ze de slappe lach”

waar een alternatieve arts mee zit te vogelen, is ook schepping – al begrijp ik het niet. Maar ook in de reguliere geneeskunde zit veel meer onbegrijpelijk dan wij denken. Ook daar zijn er behandelingen waarvan we niet weten hóe ze werken, maar dát ze werken. De houding van de arts blijkt ontzettend veel uit te maken voor het resultaat van de behandeling. Dat is niet allemaal verbeelding, dat is ook gewoon ‘schepping’. Er gebeurt al een hele hoop als je wéét geholpen te zijn. En dat geloof zal ook best wel een rol spelen in de alternatieve geneeswijzen.”

Is de Apeldoornse predikant daarmee een voorstander van het alternatieve circuit? Helemaal niet, „ik zou zelf niet zo snel naar een alternatieve genezer gaan”. Smouter bedoelt te zeggen: het onderscheid tussen alternatieve geneeswijzen en reguliere geneeskunst is misschien wel veel minder groot dan we denken. En je hoeft niet bang te zijn dat je zomaar geestelijk beschadigd raakt door een (alternatieve) genezer – mits je stevig in je geloofsschoenen staat.

De alternatieven vliegen volgens Smouter de bocht uit als het verhaal achter een geneeswijze duidelijk een alternatief evangelie is. „Bij mensen die bijvoorbeeld met reiki bezig zijn, is dat – voor zover ik er verstand van heb – regelmatig het geval. Volgens mij is reiki gewoon een alternatieve

heilsleer. Dan steel je iets van de Schepper zonder God daarvoor de eer te geven. De wortel zit hem in de gedachte: wij hebben God niet nodig. Maar die gedachte wordt ook in de reguliere geneeskunde uitgedragen.”

Stoplicht op rood

Waar Smouter niet al te veel muren wil opwerpen, wijst **Paul Lieverse** de meeste vormen van alternatieve geneeskunde het liefst resoluut af. „Vaak lopen alternatieve geneeswijzen en occultisme door elkaar heen”, is zijn ervaring. Lieverse is anesthesist en pijnbehandelaar in de Daniel den Hoedkliniek van het Erasmus MC in Rotterdam. Ook is hij voorzitter van de Nederlandse vereniging van christelijke (tand)artsen Christian Medical Fellowship – maar met cv•koers spreekt hij op persoonlijke titel.

Het is niet gek dat Lieverse zo stellig is. In zijn studententijd was hij actief bij een spiritistisch genootschap en verdiepte hij zich intensief in „occulte zaken”, waaronder een paranormale vorm van kruidengeneeskunde. Pas toen hij christen werd en expliciet brak met deze zaken, werd hij een ontspannen mens. „Ik zag eens iemand die door middel van pendelen bepaalde welk medicijn een patiënt nodig heeft. Deze vorm van keuzes maken is een gebruik maken van een bovennatuurlijke wereld. Daar gaan bij mij

Welke adviezen geeft een gereformeerd alternatief arts zélf aan christenen die een alternatieve behandeling willen volgen? De tips van Erik Stolper.

Tips

- 1 **Kies als alternatief behandelaar zo mogelijk een arts.**
Die is in staat een medische diagnose te stellen en complicaties tijdens de behandeling te onderscheiden. Een arts kan beoordelen of de gewone medische aanpak toch niet een effectievere route is. Een arts staat onder het medisch tuchtrecht.
- 2 **Wanneer de achterliggende theorie strijdig is met bijbelse waarden**
en die theorie een prominente rol speelt in de benadering, zie er dan van af.
- 3 **Wanneer een alternatieve geneeswijze pretendeert** zowat alles te kunnen genezen, ga er dan niet heen. Die therapie is bij voorbaat al ongeloofwaardig.
- 4 **Wanneer je tijdens de behandeling in je geweten** er niet van overtuigd bent dat de therapie bijbels te verantwoorden is, breek dan het contact af.
- 5 **Wanneer de behandelaar niet is aangesloten bij een beroepsvereniging** met een onafhankelijke klachtencommissie, begin er dan niet aan.

de stoplichten op rood. Het zijn dingen die God in zijn woord 'een gruwel' noemt. In de Bijbel lees ik sterke waarschuwingen dat je je daar niet mee bezig moet houden. Dat kan niet op een zuivere manier gedaan worden."

Als het gaat om 'paranormale' alternatieve geneeswijzen – waarbij de genezer zélf paranormale gaven heeft – kun je als christen volgens Lieverse niet duidelijk genoeg zijn in je afwijzing. Maar Lieverse is niet zo kritisch over alle alternatieve vormen van genezen. Als arts staat hij ervoor open om met niet-reguliere behandelingen te werken. Zoals voetzoolreflextherapie, waarbij de voetzool van een patiënt wordt gemasseerd en hij zo tot rust komt. „Waaróm het zo werkt, weten we niet. Maar dat onderzoeken we. Want als ik iets niet begrijp, wil dat niet zeggen dat ik het niet moet onderzoeken. Het kan zijn dat er wetten zijn in zijn schepping, die zich niet houden aan de wetten die wij tot nu toe kennen. Dus het kan goed zijn dat alternatieve geneeswijzen die we niet kunnen verklaren, wel degelijk van belang zijn! Dat zou een scheppingsgave van God kunnen zijn.” Zo raakt de visie van Lieverse toch even die van Smouter, al blijft de medicus toch vooral een scepticus. Lachend haalt hij een herinnering op uit de tijd dat hij in China werkte. Collega-artsen vonden het daar maar komisch dat er in Nederland

Ongecontroleerd gebied

Veel losse einden tot nu toe: homeopaat Stolper en predikant Smouter die het 'alternatieve' van alternatieve geneeswijzen enigszins relativeren. Medicus Lieverse die toch vooral waarschuwt voor de paranormale gevaren. In het reformatorische Ede proberen we nog een stap verder te zoeken. Theoloog **Mart-Jan Paul** geeft er les aan de Christelijke Hogeschool Ede. In zijn tijd als hervormd gemeentepredikant, maar ook daarna, ontmoette hij veel mensen die het alternatieve circuit opzochten. Hoe rechtser in de leer, hoe naïefer op het gebied van de alternatieven, denkt hij weleens. Enthousiast is hij daar niet over, maar begrijpen kan hij het wel. „Het gaat om mensen die vaak uitgedokterd zijn in het reguliere circuit. In ziekte en nood word je vaak minder kritisch en ga je van alles proberen om van je kwalen af te komen. Het probleem is dat je dan in een heel ongecontroleerbaar gebied komt, waarin iedereen mag zeggen dat hij genezer is en een gemiddeld gemeentelid door de bomen het bos niet meer ziet.”

Hier en daar een naaldje

Als we Paul vragen waar volgens hem nu precies de grens ligt in dat 'oncontroleerbare gebied', is dat dáár waar oosterse filosofieën en/of paranormale vermogens hun intrede doen. Gebruik van geneeskrachtige kruiden: weinig mis mee. The-

Mart-Jan Paul: „Hoe meer de kerk zich concentreert op de ziel, hoe meer gemeenteleden op het alternatieve terrein hun eigen gang gaan”

acupuncturisten rondliepen: „Ze zeiden: 'Als wij het geld hadden dat jullie hebben, zouden we daar allang mee gestopt zijn.' Toen ik vertelde dat acupunctuur hier onder andere gebruikt wordt om van tabaksverslaving af te komen, kregen ze de slappe lach.”

rapieën als bioresonantie of chiropraxie, die vooral 'technisch' zijn: daar valt over te praten. Maar bij bijvoorbeeld reiki en magnetisme gaan we volgens Paul over de grens. Net als bij de meeste vormen van acupunctuur en yoga. Is – om een concreet voorbeeld te pakken – dat laatste dan echt meer dan een mo-

derne ontspanningsoefening? „Het punt is dat zo iets als yoga een oosterse achtergrond heeft, en dat je je vaak toch wel degelijk in die oosterse principes moet verdiepen, als je wilt dat het effectief is. Bij iets als reiki speelt dan ook nog dat er expliciete geestelijke krachten worden gebruikt. Dan kan er wel degelijk genezing optreden, maar tegen welke prijs? Het kan best baten op lichamelijk gebied. Maar je kunt daarbij wel geestelijke of psychische schade oplopen. Daarvan heb ik in de loop der jaren nogal wat negatieve voorbeelden gezien.”

Uiteindelijk ziet de Edese theoloog het probleem vooral in de behandelaar, en minder in de behandeling. „Als een volstrekt seculiere arts in een ziekenhuis met wat meetapparatuur kijkt hoe de weerstanden van de huid zijn en hier en daar met een naaldje prikt, dan word je daar niet occult door belast. Maar de éígenlijke acupunctuur heeft natuurlijk wel een geestelijke achtergrond. En sommige genezers gebruiken die krachten ook.”

Holistische geneeswijze

Als het erop aankomt, brengt Paul trouwens liever eerst de rol van de kerk ter sprake. Want vooral die laat wat hem betreft een gat vallen. „Ik pleit echt voor een holistische geneeswijze, in de zin dat de gemeente van Christus aandacht besteedt aan de integratie van lichaam, ziel én geest. De gemeente moet zich niet beperken tot voorbede dat de middelen van de reguliere geneeskunde gezegend worden – dat is echt te weinig – maar ook ruimte maken voor ziekenzalving en gebed onder handoplegging.” En wat Paul betreft, hoort daar dan ook een stuk voorlichting bij over alternatieve geneeswijzen. Want daar hebben veel mensen in de kerk „nóóit, nooit uitleg” over gekregen. „We hebben in de kerk te lang gedacht dat de wetenschap voor het lichaam is, en de kerk voor de ziel. Maar hoe meer de kerk zich concentreert op de ziel, hoe meer gemeenteleden op het alternatieve terrein hun eigen gang gaan.”